

ABD ve Kanada’da Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi*

Tuncay CANBULAT¹, Gökem AVCI², Selma SİPAHİ³

Geliş Tarihi: 07.03.2016

Kabul Ediliş Tarihi: 31.05.2016

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili ABD ve Kanada’da hazırlanmış tezlerin değerlendirilmesidir. Araştırma analitik araştırma modelindedir. Araştırma verileri doküman inceleme kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın veri kaynağı, “Sosyal Bilgiler Eğitimi” alanında yapılmış ve Proquest merkezine ulaştırılmış 153 lisansüstü tezden oluşmakta olup, tezlerin değerlendirilmesi Kırcaali-İftar’ın (2005), Gay ve Airasian’dan (2000) uyarladığı, “Sosyal Bilimler Araştırmalarını Değerlendirme Ölçütleri Formu” ndan yararlanılarak yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre yurtdışında Sosyal Bilgiler Eğitimiyle ilgili yoğun olarak “öğretim programı-kitap-kışı inceleme”, “vatandaşlık eğitimi, küresel eğitim, öğretmen yetiştirme” konularının çalışıldığı belirlenmiştir. Özellikle dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen araştırmacıların insan hakları, vatandaşlık eğitimi, barış eğitimi gibi insanlığın geleceğini etkileyecek konuları çalıştığı belirlenmiştir. Bu anlamda Türkiye’deki çalışma konularının gözden geçirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçların; Sosyal Bilgiler Eğitimi ile ilgili yurtdışı araştırmalara bilimsel bakış açısı getireceği ve Türkiye’de yapılacak araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: sosyal bilgiler eğitimi, abd ve kanada hazırlanmış tezler, sosyal bilgiler araştırma konuları

The Evaluation of the Theses in the Field of Social Studies in The U.S.A and Canada

ABSTRACT

The aim of this research is the evaluation of the theses related to Social Studies education in the U.S.A and Canada. The research is a analytical research model. Research data are obtained by document analysis. Research database is determined as 153 the master theses that performed on “Social Studies education” field and sent to proquest center. Evaluation of the theses has been performed by using of “the evaluation form of social studies researches” that was developed by Gay and Airasian(2000). According to the findings of this study abroad extensively about Social Studies Education “Analysis of teaching programme-coursebook-person”, “Citizenship Education, Global Education Programme, teacher training” it was determined that the subjects studied. The results obtained by the research are hoped to develop a scientific point of view to the foreign studies related to

---

* Bu araştırma 8-10 Eylül 2011 tarihlerinde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından düzenlenen 20. Eğitim Bilimleri Kurultayında sözlü bildiri olarak sunulmuş ve güncellenerek yeniden yazılmıştır.

¹ Yrd.Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, tuncay.canbulat@deu.edu.tr

² Arş.Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, gorkem.avci@deu.edu.tr

³ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, slmsipahi@gmail.com

Social Studies education and to light the way for the studies that will be performed in Turkey.

Keywords: social studies education, theses prepared in the usa and canada, social studies research topics

GİRİŞ

Eğitim kurumlarının en önemli amaçlarından biri öğrencileri yaşadığı topluma yararlı, iyi ve sorumlu birer vatandaş olarak yetiştirmektir. Öğrencileri bu amaca ulaştırmada ilköğretimde okutulan Sosyal Bilgiler dersi önemli bir role sahiptir (Sözer, 1998). Eğitim öğretim faaliyetlerinde Sosyal Bilgiler adı ilk kez 1916 yılında ABD'de orta dereceli okulların programlarını yeniden düzenlemekle görevli olan bir komite tarafından (National Council of Social Studies) sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlardaki büyük toplumsal dönüşümün neden olduğu sorunlara çözüm arama çabalarının bir sonucu olarak doğmuştur. Vatandaşlık eğitimi bağlamında önemli bir misyon edinen, toplumsal gelişmeyi ifade eden konuları ve sosyal bir gruba üye iyi vatandaşlar oluşturmayı amaçlayan Sosyal Bilgiler bir öğretim programı olarak gelişimini 1916'dan günümüze kadar geçen süreçte sürdürmeye devam etmektedir (Spring, 2005; Bolton, 2008; Öztürk, 2009).

Sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili akademik çalışmaların gelişimi Türkiye'de oldukça yenidir. Yaklaşık 20 yıllık geçmişi bulunan sosyal bilgiler eğitimi araştırmalarının değerlendirmesiyle ilgili çalışmalar sınırlıdır. Oruç ve Ulusoy (2008) tarafından yapılan araştırmada Türkiye'de 2000–2007 yılları arasında sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili yapılan yüksek lisans tezleri içerik analizi yöntemine dayanarak incelenmiş, yapılan tezlerle ilgili eleştiriler ve tespitlere yer verilmiştir. Geçit ve Kartal (2010)'ın yaptığı araştırmada 2000-2010 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi araştırmalarını konu alanlarına göre belirlemiş ve sonraki araştırmalara ışık tutmaya çalışmışlardır. Tarman ve Acun (2010) tarafından yapılan çalışmada ise sosyal bilgiler eğitimi alanındaki yeni hareketin Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitiminin geliştirilmesine yapacağı katkılar ile ABD'deki yeni hareketin deneyimleri analiz edilmiştir. Tarman, Acun ve Yüksel (2010) araştırmalarında Türkiye'deki sosyal bilgiler alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesiyle elde edilen sonuçlardan hareketle, Sosyal Bilgiler alanında farklı düşünme yolları ve araştırma konuları üzerinde durularak alanın geliştirilmesi ve araştırmacıları daha özgün konulara yönlendirilmesinin gerekliliğini ele almışlardır. Bu alandaki kapsamlı çalışmalardan birisi de Şahin, Yıldız ve Duman'ın çalışmasıdır (2011). Araştırmanın amacı Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi ile ilgili yapılmış tezlerin bazı ölçütlere göre dağılımının değerlendirilmesidir. Yöntem olarak YÖK'ün Ulusal Tez Merkezinde vatandaşlık, insan hakları ve Sosyal Bilgiler kelimeleri girilerek 550 yüksek lisans ve 62 doktora tezine ulaşılmıştır. Bu tezler yıllarına, yapıldıkları üniversitelere, danışmanların unvanlarına göre gruplandırılmıştır. Bunun yanında yüksek lisans ve doktora tezi olmalarına, Ulusal Tez Merkezinde okuyucuya açık olup olmamalarına ve hangi yıllarda hangi temaların daha çok çalışıldığına göre nasıl bir dağılım gösterdiğine göre de sınıflandırılmıştır. Tarman, Güven ve

Aktaşlı'nın (2011) Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan 40 doktora tezini değerlendirdikleri araştırmalarında tezlerin birbirlerine etkilerini, benzer konular üzerine çalışma yapan araştırmacıların yapılmış diğer araştırmalardan ne kadar haberdar olduklarını belirlemek amaçlanmıştır. Sosyal Bilgiler alanında hazırlanan doktora tezlerinin değerlendirilmesi ile ilgili yapılan çalışmada araştırmacıların genel olarak aynı çalışmaları tekrar etmedikleri görülmüştür. Bununla beraber pek çok araştırmacının da yaptıkları çalışmalarla birer akademisyen olarak üniversitelerde görev aldıkları görülmektedir. Yapıcı (2015) araştırmasında insan hayatında önemli bir yere sahip olan sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan makale, yüksek lisans tezi, doktora tezi, seminer ve bildiri gibi çalışmalardan ulaşılabildiklerimizi bir araya getirerek bu alanda çalışacak olan araştırmacılara yardımcı olmayı hedeflemiştir.

Ülkemizde durum böyle iken, yurtdışındaki sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili araştırmalarının değerlendirmesiyle ilgili çalışmalarda da sınırlılık söz konusudur. 1960' lı yıllardan 1990'lı yıllara kadar düzenli bir şekilde sosyal bilgiler eğitimi araştırmalarının değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar devam etmesine rağmen 1990'lı yıllardan sonra çalışmalara ulaşılamamaktadır. Gross ve De La Cruz (1971) yaptıkları araştırma ile yurtdışındaki sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili araştırmalarının değerlendirmesiyle ilgili çalışmalara öncülük etmiştir. Ardından Chapin (1974) araştırmasında 1969-1973 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili tamamlanmış 417 doktora tezini çalışmalar sosyal bilgiler eğitimi alanı hakkında bilgi sağlamak amacıyla incelemiştir. Wrubel and Ratliff (1978) birlikte yaptıkları araştırma ile 1973-1976 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında tamamlanmış doktora tezlerini konu bazında değerlendirmişlerdir. Dissertation Abstracts International (DAI) veri tabanı aracılığıyla bilgisayar temelli araştırma olarak yürütülen çalışmada tezler, müfredat, öğretim, öğretmen-öğretmen eğitimi ve ABD dışı sosyal bilgiler eğitimi olmak üzere dört kategori altında incelenmiştir. Hepburn ve Dalher'in (1983) yılında yaptıkları araştırmada ise 394 doktora tezini Dissertation Abstracts International veri tabanından seçerek sosyal bilgiler müfredat materyalleri, öğretim yöntemi-okul organizasyonu-müfredat organizasyonu-okul havası, öğretmen eğitimi-karakteri ve diğer ülkelerdeki sosyal bilgiler eğitimi olmak üzere beş kategoride incelemiştir. Alt kategori olarak genel konular, yurttaşlık-hukuk-politika eğitimi, ekonomi eğitimi, coğrafi-küresel çalışmalar, eğitim bilimleri-etik-çok kültürlülük-kadın çalışmaları, okuma ve değerler eğitimi olarak incelenmiştir. Son olarak Saxe, Jackson ve Mraz'ın (1994) yaptıkları çalışmada 1982-1991 yılları arasında University Microfilms International bilgisayar temelli araştırma aracılığıyla sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili 499 doktora tezine ulaşılmıştır. Tezler araştırma desenlerine, konulara, cinsiyete, mezuniyet kurumuna, mezuniyet düzeyi, yıllara göre tezlerin yapıma sayısı gibi kategorilere ayrılarak tespit edilmiştir. Çalışma sonunda sosyal bilgiler tezlerinin çağdaş konuları takip ettiği, 1990 yılına kadar çok kültürlük, işbirlikli öğrenme, üst biliş ve cinsiyet eşitliği gibi konuların gündemde olduğunu belirtmiştir.

Ulaşılabilen alanyazın değerlendirildiğinde yurt içinde sosyal bilgiler tezlerinin değerlendirilmesiyle ilgili bazı araştırmaların yapıldığı, fakat yurt dışında “Sosyal Bilgiler Eğitimi” ile ilgili tezlerin değerlendirildiği güncel bir araştırma yapılmadığı görülmüştür.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler Eğitimi ile ilgili ABD (Amerika Birleşik Devletleri) ve Kanada’da hazırlanmış olan tezlerin değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki alt amaçlara yer verilmiştir:

Sosyal Bilgiler Eğitimi ile ilgili ABD ve Kanada’da hazırlanmış olan tezlerin;

1. Türü,
2. Tamamlandığı yıl,
3. Araştırmacı cinsiyeti,
4. Yayın dili,
5. Ülke,
6. Üniversite,
7. Enstitü,
8. Anabilim dalı,
9. Araştırma yöntemi,
10. Çalışılan konu,

boyutlarına göre dağılımları nasıldır?

Eğitim politikaları belirlenirken yüksek lisans ve doktora tezlerinin önemli bir yol haritası olduğu bilinen bir gerçektir. Sosyal Bilgiler Eğitiminin doğduğu ve geliştiği, birçok devletin Sosyal Bilgiler kitaplarının hazırlanmasında örnek olarak yararlandığı ülke olması (Doğanay, 2008) bakımından ABD ve ABD’yle eğitim sistemi ve insani gelişmişlik olarak benzerlik gösteren (UNDP [Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı], 2015) Kanada’da yapılmış lisansüstü tezleri konu edinen bu araştırmanın, Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında çalışma yapacak araştırmacılara farklı düşünme yollarını kazandıracağı ve özgün araştırma konularının belirlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, benzer araştırmalar ile oluşacak yığılmaların önlenmesi, insan kaynaklarının daha etkili ve verimli yönlendirilebilmesi açısından da bu çalışma önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

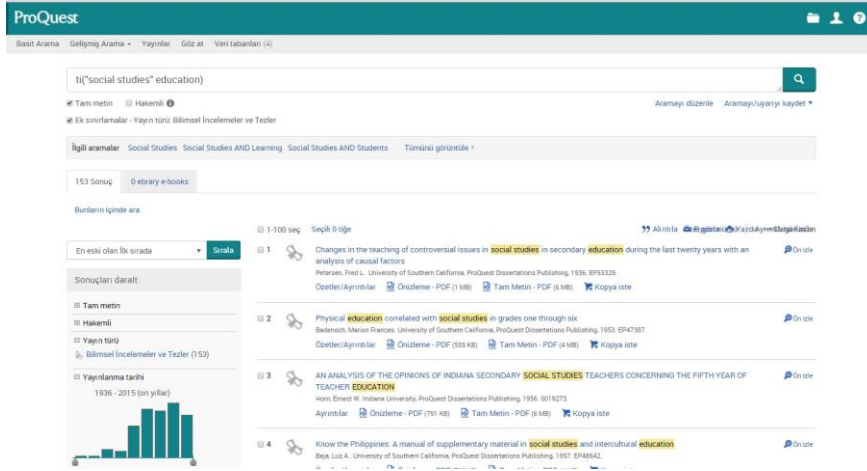
Bu araştırma analitik araştırma modelindedir. Çoğu eğitim araştırması nicel ve nitel araştırma olarak sınıflandırılmaktadır. Bu iki sınıflamaya uymayan çalışmalar analitik araştırmalar olarak adlandırılmaktadır. Analitik araştırmalar dokümanlar, belgeler, kayıtlar ve diğer ortamların olaylar, düşünceler, kavramlar ve eserler açısından analiz edilerek incelendiği bir araştırma yöntemidir. Analitik araştırmalar nitel ve nicel araştırma özelliklerini içerir ve kendi içinde tarihsel analiz, hukuki analiz, kavram analizi ve karma yöntem araştırmaları olarak sınıflandırılır. Analitik araştırmalarda; dokümanlar ve kayıtlar kavramlar, olaylar

ve görüşler açısından analiz edilir. Elde edilen verilerin yorumlanmasında bağlam önemlidir (McMillan'dan aktaran Ersoy, 2015).

Araştırma verileri doküman inceleme kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan tezler, Kırcaali İftar'ın (2005), Gay ve Airasian'dan (2000) uyarladığı, Ağaoğlu, Ceylan, Kesim, Madden, ve Altınkurt, (2005) tarafından da okul yönetimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi konulu araştırmada kullanılan, Sosyal Bilimler Araştırmalarını Değerlendirme Ölçütleri'nden yararlanılarak incelenmiştir. Doküman incelemesi yapılırken beş aşama izlenmiştir: (1) Dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliğin kontrol edilmesi, (3) dokümanların anlaşılması, (4) verinin analiz edilmesi ve (5) verinin kullanılması. Tez dokümanlarından elde edilen verilerin analizinde, betimleme amacıyla frekans tablolarından yararlanılmıştır. Ayrıca son alt amaç için verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarında içerik analiz tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nicel verilerin değerlendirilmesinde ise yüzde ve frekans kullanılmıştır. Yapılan analiz işleminin güvenilirliğini arttırmak için analiz üzerinde uyuşum yüzdesi hesaplanmış ve 0.83 olarak belirlenmiştir. Şencan (2005)'a göre uyuşum yüzdesi, gözlemcilerin veya değerlendiricilerin uyuştukları madde sayısının toplam değerlendirme veya gözlem sayısına olan oranıdır (puanlayıcı güvenilirliği) ve elde edilen değer güvenilir kabul edilebilmesi için uyuşum yüzdesinin .70 üzerinde olması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmacıların uyuşum düzeyinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.

Veri kaynakları

Araştırmanın verilerini belirlemede, 2015 yılı sonuna kadar “Sosyal Bilgiler Eğitimi” ile ilgili tamamlanmış ve pek çok konuda hazırlanmış 1.932.000 tam metin doktora ve yüksek lisans tezine erişim sağlayan “Proquest Digital Dissertations-tam metin elektronik tezler- tez tarama motoruna ulaştırılmış lisansüstü tezlerden yararlanılmıştır. Bu çalışmada “Proquest tez arama” sisteminde varolan lisansüstü tezlerin başlığında -“Sosyal Bilgiler” Eğitimi- kelimelerinin geçtiği bütün tezlere ulaşılmıştır. Araştırmada 153 adet yurtdışında tamamlanmış lisansüstü tez incelenmiştir. Söz konusu tezlere ulaşılma ölçütleri Şekil 1’de gösterilmektedir.

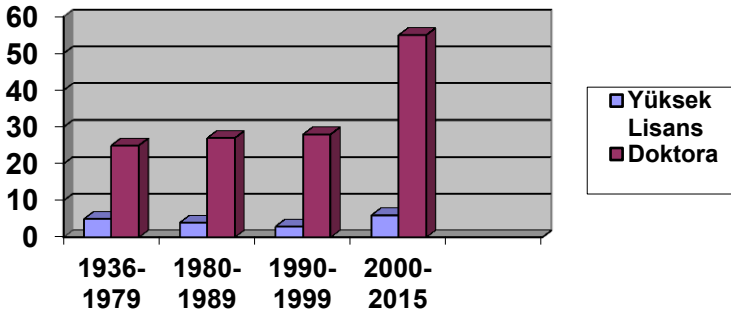
Şekil 1. Lisansüstü Tezlere Ulaşma Ölçütlerinin Gösterimi

BULGULAR

Bu bölümde “Sosyal Bilgiler Eğitimi” ile ilgili yapılmış yurtdışı tezlerin; türü, yılı, araştırmacı cinsiyeti, yayın dili, yapıldığı ülke, yapıldığı üniversite, yapıldığı enstitü, yapıldığı anabilim dalı, araştırma yöntemi, çalışılan konu başlıkları altında incelenmesi sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Lisansüstü Tezlerin Dönemi ve Türlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

1. ve 2. alt problemlere ilişkin bulgu ve yorumlar Şekil 2’de verilmektedir.

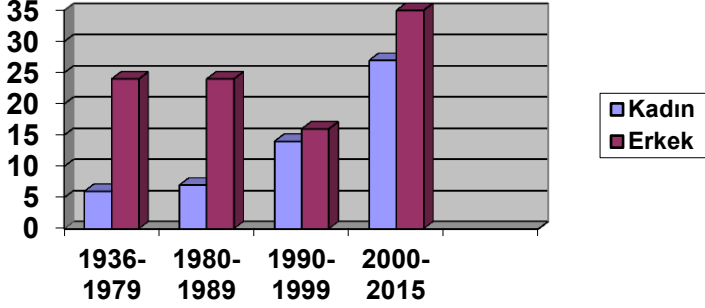
Şekil 2. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Dönem ve Türleri

Şekil 2’deki verilere göre, Sosyal Bilgiler Eğitimiyle ilgili ilk tez 1936 yılında Southern California üniversitesinde tamamlanmıştır. 1936 yılından itibaren alanla ilgili tezler devamlı bir artış göstermiştir. 1936-1979 yılları arasında 25 doktora 5 yüksek lisans tezi, 1980-1989 yılları arasında 27 doktora 4 yüksek lisans tezi, 1990-1999 yılları arasında 28 doktora 3 yüksek lisans tezi, 2000-2015

yılları arasında 55 doktora 6 yüksek lisans tezi araştırmaya kaynaklık etmiştir. Toplamda 18 yüksek lisans, 135 doktora tezine ulaşılmıştır.

Lisansüstü Tezlerin Araştırmacı Cinsiyetine ve Yayın Diline İlişkin Bulgu ve Yorumlar

3. ve 4. alt problemlere ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmektedir.

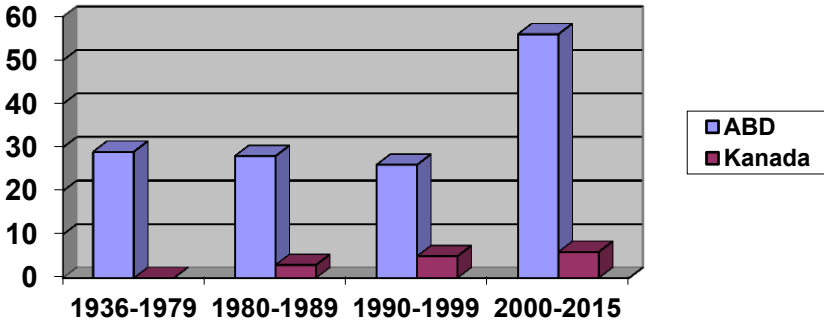

Şekil 3. Lisansüstü Tezlerin Araştırmacı Cinsiyetine Göre Dağılımı

Şekil 3 verilerine göre, 1936-1979 yılları arasında 6 kadın 24 erkek araştırmacı, 1980-1989 yılları arasında 7 kadın 24 erkek araştırmacı, 1990-1999 yılları arasında 14 kadın 16 erkek araştırmacı ve 2000-2015 yılları arasında 27 kadın 35 erkek araştırmacının tez hazırladığı görülmektedir. 1936 - 2015 yılları arasında 54 kadın 99 erkek araştırmacının tez hazırladığı göz önüne alındığında; kadın araştırmacılarının sayısı erkek araştırmacıların sayısının yaklaşık yarısıdır. Bu durumun oluşmasında erkek egemen toplumun giderek kadın-erkek eşitliği düzeyinde bir olgunluğa erişmesinin ve lisansüstü program sayılarının artmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Lisansüstü tezlerin tamamının yayın dilinin İngilizce olmasından dolayı, dağılımın şekil olarak verilmesine gerek görülmemiştir.

Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Ülkelere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

5. Alt probleme ilişkin dağılım Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Ülkeye Göre Dağılımı

Şekil 4'ün verilerine göre lisansüstü tezlerin 14'ü Kanada üniversitelerinde, 139'u ise ABD üniversitelerinde hazırlanmıştır.

Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Üniversite, Enstitü Ve Anabilim Dallarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmada 6, 7 ve 8. alt problemlere ilişkin bulgu ve yorumlar Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. *Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Ülke, Üniversite, Enstitü ve Anabilim Dallarına Göre Dağılımı*

Üniversite Adı	Yılı	Türü	Ülke	Yapıldığı Anabilim Dalı
North Dakota	2015	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Michigan	2015	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Indiana	2015	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
George Mason	2015	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri
Clemson	2015	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Portland	2014	Doktora	ABD	Eğit.Prog.ve Liderlik
Liberty	2014	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Cincinnati	2014	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt
Pittsburg	2014	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Pittsburg	2014	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Washington	2013	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Columbia	2013	Doktora	ABD	Ortaöğretim
St John's	2013	Doktora	ABD	Eğit.Prog.ve Liderlik
Mills	2013	Y.Lisans	ABD	Ortaöğretim
Trinity Western	2013	Y.Lisans	Kanada	Eğitim Bilimleri
Northern Illinois	2013	Doktora	ABD	İlköğretim
Minnesora	2013	Y.Lisans	ABD	İlköğretim
Walden	2013	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri
Lowa	2012	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Ohio	2011	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Alabama	2011	Doktora	ABD	İlköğretim
Saint Lois	2010	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Oklahoma	2010	Doktora	ABD	Eğit.Prog.ve Liderlik
Clemson	2010	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Oklahoma	2010	Doktora	ABD	Eğit.Prog.ve Liderlik
Clemson	2010	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Saint Louis	2009	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Kansas	2009	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Auburn	2008	Doktora	ABD	Liderlik ve Teknoloji
Louisville	2008	Doktora	ABD	Öğretim ve Liderlik
Nebraska	2008	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Texas	2008	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Kentucky	2007	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Simon Fraser	2007	Doktora	Kanada	Öğretmen Eğitimi
Pennsylvania	2006	Doktora	ABD	Eğitim Politikaları
Arizona	2006	Doktora	ABD	Öğretmen Eğitimi
Michigan	2006	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Missouri	2006	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Pennsylvania	2006	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.

Tennessee	2006	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
North Carolina	2006	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Houston	2006	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Colorado	2006	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
British Columbia	2005	Doktora	Kanada	Ortaöğretim
Howard	2005	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Texas A&M	2005	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Oklahoma	2005	Doktora	ABD	Öğretim ve Liderlik
Kent State	2005	Doktora	ABD	Öğretim ve Liderlik
British Columbia	2004	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Indiana	2004	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
George Mason	2004	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Mcgill	2004	Doktora	Kanada	Eğitim Bilimleri
South Florida	2003	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Portland	2003	Doktora	ABD	Eğit.Prog.ve Liderlik
Pittsburgh	2002	Doktora	ABD	Eğitim Politikaları
Miami	2002	Doktora	ABD	Eğit.Prog.ve Liderlik
New Jersey	2002	Doktora	ABD	Eğit.Sos.veTar.Tem.
Indiana	2002	Doktora	ABD	Tarih Eğitimi
Alberta	2001	Y.Lisans	Kanada	Eğitim politikaları
Indiana	2001	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Alberta	2000	Doktora	Kanada	Ortaöğretim
Nebraska	2000	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Memphis	1999	Doktora	ABD	Eğit.Prog ve Liderlik
British Colombia	1999	Doktora	Kanada	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Georgia	1999	Doktora	ABD	Eğitim Yönetimi
Memphis	1999	Doktora	ABD	Eğit.Prog.ve Liderlik
Calgary	1999	Y.Lisans	Kanada	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Georgia	1999	Doktora	ABD	Sosyal Bilimler Eğit.
Texas	1998	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Nebraska	1998	Doktora	Kanada	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Houston	1998	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Pennsylvania	1997	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Purdue	1997	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Temple	1997	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
WisconsinMadison	1997	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Florida	1997	Doktora	ABD	EğitTeorileri ve Uyg.
Pittsburg	1996	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Texas	1996	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Minnesota	1996	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Ohio	1996	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Alberta	1995	Y.Lisans	Kanada	Eğitim Politikaları
Alberta	1995	Y.Lisans	Kanada	Ortaöğretim
Ohio	1994	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
WisconsinMadison	1994	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Indiana	1994	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Syracuse	1994	Doktora	ABD	Öğretim Tasarımı
Arizona	1994	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Lowell	1991	Doktora	ABD	Eğitim Yönetimi
Stanford	1991	Doktora	ABD	Eğitim Politikaları
Arizona	1990	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
North Carolina	1990	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.

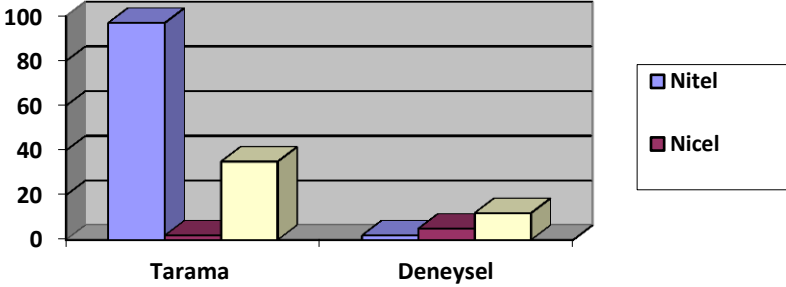
Ohio	1990	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Ohio	1989	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Ohio	1989	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Ohio	1988	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Mississippi	1988	Doktora	ABD	Ortaöğretim
WisconsinMadison	1988	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Stanford	1988	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Illinois	1988	Doktora	ABD	İlköğretim
Northern Illinois	1987	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Arizona	1986	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Indiana	1986	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Pennsylvania	1986	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
New York	1986	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Temple	1986	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Pennsylvania	1986	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Stanford	1985	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
WisconsinMadison	1985	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Stanford	1985	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Temple	1985	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Pennsylvania	1984	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Syracuse	1984	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Indiana	1984	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
North Carolina	1984	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Alberta	1983	Y.Lisans	Kanada	Ortaöğretim
Memorial	1983	Y.Lisans	Kanada	Eğitim Prog.ve Öğrt.
North Carolina	1982	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Southern California	1981	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri
Southern California	1981	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Pennsylvania	1980	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Memorial	1980	Y.Lisans	Kanada	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Amerika Catholic	1980	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Nebraska	1980	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Pennsylvania	1979	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Ohio	1979	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
British Columbia	1978	Doktora	Kanada	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Pennsylvania	1978	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Colombia	1978	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Nebraska	1978	Doktora	ABD	Ortaöğretim
New York	1976	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Pennsylvania	1976	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
New Mexico	1975	Doktora	ABD	Eğitim Yönetimi
Ohio	1975	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Nebraska	1975	Doktora	ABD	Ortaöğretim
Pennsylvania	1974	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Washington	1974	Doktora	ABD	Ortaöğretim
New Mexico	1974	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Nortwestern	1972	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Illinois	1972	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Boston	1971	Doktora	ABD	Ortaöğretim Eğitimi
Ohio	1971	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Bayor	1971	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.
Baylor	1971	Doktora	ABD	Eğitim Prog.ve Öğrt.

Illinois	1968	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Ohio	1967	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Ohio	1965	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Ohio	1963	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Southern California	1958	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri
Southern California	1957	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri
Southern California	1957	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri
İndiana	1956	Doktora	ABD	Eğitim Bilimleri
Southern California	1953	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri
Southern California	1936	Y.Lisans	ABD	Eğitim Bilimleri

Tablo 1’de tezlerin yapıldığı üniversite adı, yılı, türü, ülkesi, enstitüsü, anabilim dalı bilgilerine yer verilmiştir. Araştırmaya konu olan tezlerin üniversitelere bakıldığında ABD ve Kanada’nın bilinen, saygın üniversiteleri olduğu görülmektedir. Üniversite bilgileri göz önüne alındığında, Ohio State (13), Pennsylvania State (10), Nebraska (6), Alberta (5) en fazla tez yapılan üniversiteler olarak dikkat çekmektedir. Tezlerin tamamı eğitim bilimleri enstitülerinde tamamlanmış olup, anabilim dallarına ait bilgiler Tablo 1’de görülmektedir.

Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar:

9. alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar Şekil 5 ile birlikte verilmektedir.

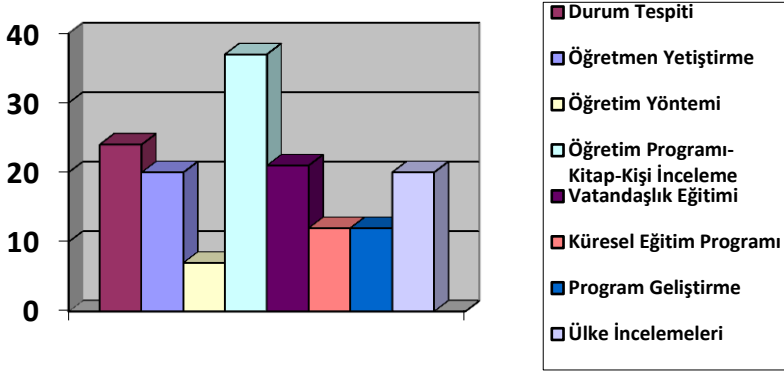

Şekil 5. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Şekil 5 incelendiğinde, araştırmaların çoğunun tarama modelinde (134) gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Tarama türü araştırmalar büyük gruplar üzerinde çalışma olanağı sağlayan ve sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan bir araştırma türüdür. Tarama türü araştırma modellerinde varolan durum gözlenir. Yani araştırmacının bağımsız değişken üzerinde bir manipülasyonu yoktur (Büyüköztürk, Çakmak, Aygün, Karadeniz ve Demirel, 2009: 226). Tarama türünde yapılan tezlerin 97’si nitel, 2’si nicel ve 35’inde ise yöntem çeşitlenmesine gidilerek nitel-nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Geriye kalan 19 tezde ise araştırma deneysel modelde gerçekleştirilmiştir. Deneysel araştırma türü, araştırmacı kontrolü altında değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini keşfetmek için gözlenmek istenen verilerin üretildiği

araştırma alanıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Aygün, Karadeniz ve Demirel, 2009: 189).

Lisansüstü Tezlerde Araştırılan Konulara İlişkin Bulgu ve Yorumlar
Araştırmanın son alt problemine ilişkin bulgu ve yorumlar Şekil 6'da verilmektedir.

Şekil 6. Lisansüstü Tezlerde Araştırılan Konuların Dağılımı

Şekil 6 incelendiğinde, araştırmalarda “Öğretim Programı-Kitap-Kişi İnceleme” konu başlığında 37 tez çalışılmış olup, en fazla çalışmanın yapıldığı konu alanıdır. Bu başlığın seçilmesindeki neden, Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının, öğretim programına yönelik bir kitabın ya da Sosyal Bilgiler alanında araştırmalarda bulunmuş eğitimcilerin derinlemesine incelenmesinin yapılması nedeniyledir. Sonuç olarak bu tezlerde uygulanmış Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarının etkililiğine yönelik çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu tezlerin ikisinde kişi incelemeleri yapılmıştır. Wilson (2009) tezinde, eğitimci “Harold Ordway Rugg’un” ABD’de, Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyinin (NCSS) kurulmasındaki etkisi, yirminci yüzyılda Sosyal Bilgiler Eğitime yönelik katkıları, öğretim uygulamaları tartışılmıştır. Previte (1997) ise tezinde, yirminci yüzyılın en önemli eğitimcilerinden sayılan John Dewey öğretilerinden etkilenmiş bir eğitimci “Shirley Engle’nin” eğitime yönelik düşüncelerini çok boyutlu olarak tartışmış ve günümüz eğitime yönelik çıkarımlar ortaya koymuştur. Ayrıca bu başlıkta araştırma yapılan diğer tezlerde ise “sosyal bilgiler programlarının; tarihsel gelişimi, tarihsel gelişim bağlamında konuların incelenmesi, programların niteliksel olarak değerlendirilmesi, işlenen derslerin programlarla uyumu, programlardaki kavramların değerlendirilmesi, programlara yönelik öğretmen-öğrenci görüşleri yer almıştır. Bu araştırmaların yanısıra, McCreight (1971) tezinde “uyuşturucu eğitiminin” sosyal bilgiler programındaki durumunu” araştırmıştır.

“Durum Tespiti” başlığında yapılan 24 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlerde genel olarak, uygulanan mevcut programlara erişim düzeyi, sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili öğrenci-öğretmen görüşleri, sosyal bilgiler eğitime yönelik

söylemler, sosyal bilgileri eğitim programı ile ilgili alternatifler, uygulanan mevcut programların değerlendirilmesi, mevcut programlar hakkında eleştirel değerlendirme konuları yer almaktadır.

“Vatandaşlık Eğitimi” başlığında 21 tez çalışılmıştır. 153 tezin 21’inde vatandaşlık eğitiminin çalışılması çok önemli görülmele birlikte ABD ve Kanada ülkelerinde konuya duyulan hassasiyetin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Bu tezlerde, Vatandaşlık eğitimi kapsamında, “vatandaşlık eğitimi standartları, vatandaşlık eğitimine yönelik algılar, programların vatandaşlık eğitimi kapsamında değerlendirilmesi, ülkelerde programlar aracılığıyla verilen vatandaşlık eğitiminin ırk-sınıf bazında ideolojik olarak değerlendirilmesi, çok kültürlülük, egemen güç devletin devamı açısından hangi politik-kültürel vatandaşlık değerlerinin verildiği, gelecekte nasıl bir vatandaşlık eğitimi olmasına yönelik karşılaştırmalı bir araştırma, vatandaşlık eğitimine yönelik öğretmen-öğrenci görüşleri ve dünyada soykırım dahil olmak üzere çok farklı vatandaşlık eğitimi konuları işlenmiş, değerlendirilmiş, uygulanması için önerilerde bulunulmuştur.

“Ülke incelemeleri” başlığında 20 tez araştırma konusu olarak çalışılmıştır. Bu tezlerde değişik ülkelerden gelen araştırmacıların ülkelerinin eğitimini inceleyen araştırmaları içermektedir. Bu ülkeler ve konular şöyledir: “Kenya’da vatandaşlık eğitimi, Gana’da kadınların Sosyal Bilgiler ders kitapları ve programlarındaki temsil edilme durumu, Romanya’da siyasi devrimin Sosyal Bilgiler Programına etkileri, Türkiye’de Türk Sosyal Bilgilerindeki tartışmalı konuların Avrupa Birliği standartlarına göre değerlendirilmesi, Ürdün’ün Sosyal Bilgiler Programlarının tarihi gelişiminin değerlendirilmesi, Kore’de adalet kavramının programdaki yeri, Pakistan’daki ders kitaplarının cinsiyet eşitliği kapsamında değerlendirilmesi ve başka bir tezde Pakistan’da İslam, demokrasi ve Sosyal Bilgiler eğitimi ilişkisi, Suudi Arabistan’da Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin yetiştirme sisteminin değerlendirilmesi, Tayland’da vatandaşlık eğitimi (2), Nijerya’ya yeni bir Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Önerisi, Lübnan’da vatandaşlık eğitimi, Afganistan’da vatandaşlık eğitimi.”

“Öğretmen Yetiştirmeyle” ilgili 20 tez yapılmıştır. Bu tezlerde, teknoloji destekli öğretimin nitelikli öğretmen yetiştirilmesine katkısı, eleştirel düşünme gücüne, çok kültürlü bakış açısına, kendi kendine çalışma prensibine ve nitelikli okuma-yazma becerisine sahip öğretmenlerin yetişmesinin sağlanması için yapılan araştırmalar konu edinmiştir.

“Küresel Eğitim Programı” başlığında 12 tez araştırma konusu olmuştur. Bu tezlerden 3’ü, 1987 yılında Kanada Uluslararası Eğitim ve Gelişim Merkezinin “Eğitimde Yeni Politikalar Çalışmaları” kapsamında Alberta ve Calgary Üniversiteleriyle işbirliği yaparak uygulaması gerçekleştirilen “Küresel Eğitim Programı’dır.” Bu programın içeriği, “barış eğitimi, gelişim eğitimi, insan hakları eğitimi, çevre eğitimi ve uluslararası eğitim” başlıklarında yapılandırılmıştır. Sonraki yıllarda doktora çalışmaları kapsamında bu

üniversitelere gelen araştırmacılar bu çalışmalara katılarak “Küresel Eğitim Programını” ülkelerinin sosyal bilgiler eğitimi programlarına taşımışlardır. Bu ülkelerden bazıları Avustralya, İngiltere, Japonya, Filipinler, Meksika, İsveç ve ABD’dir. Bu 3 tezde Küresel Eğitim Programına yönelik görüşler, uygulamalar ve öneriler araştırma konusu olmuştur. Diğer 4 tez ise ABD’de çalışılmıştır. Sidehamer (1984) tezinde, ABD’de global eğitim fikrinin 17. yüzyılda yaşamış olan Comenius’un “universal eğitim” fikrine dayandığı belirtilir. Comenius’tan sonra gelen ve ABD eğitimini etkileyen “Locke, Rousseau, Pestalozzi, Froebel, Montessori ve Piaget’in” bu fikre dayalı önerilerinin olduğunu ve bu birikimin ABD Eğitim Sistemini etkilediğini belirtmiştir. 1960’lı yıllarda ise ABD’de Ulusal Eğitim Birliği (NEA), Ulusal Sosyal Bilgiler Birliği (NCSS) ve UNESCO işbirliğiyle eyaletlerin Sosyal Bilgiler Programında “Küresel Eğitim” başlıklı program reformları gerçekleştirilmiştir. Küresel Eğitim içerik olarak Kanada üniversitelerinde çalışılan konulara benzerdir. Farklı olarak, vatandaşlık, adalet, demokrasi, uluslararası işbirliği gibi konular çalışılmıştır. Bu 4 tezde bu programların gelişim süreci, program önerisi, program uygulamaları ve bu programlara yönelik görüşler yer almaktadır. Geri kalan 5 tez ise küresel eğitim programı kapsamında diğer genel konularda çalışılmıştır.

“Program geliştirme” başlığında 12 tez araştırma konusu olmuştur. Bu tezlerde çeşitli konuların sosyal bilgiler öğretim programında yer almasına yönelik araştırmaları ve sonuçlarını içermektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim standartlarının belirlenmesi, sosyal adalet, karakter eğitimi (4), elektronik yardımcı yayınların geliştirilmesi, internet tabanlı Sosyal Bilgiler eğitim programı geliştirilmesi, mizahın öğretim programında yer alması, tarihsel kişilerin kurgulanarak aktarılması ve Amerika Katolik Üniversitesinde çalışılan ahlaki değerlerin sosyal bilgiler ders programında yer verilmesine yönelik konular bu tezlerde yer almıştır.

“Öğretim Yöntemi” çalışılmış 7 tez belirlenmiştir. Bu tezlerde “drama temelli öğrenme, bilgisayar destekli öğrenme ve sanat temelli öğrenme yöntemlerinin etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Tezler biçimsel olarak incelendiğinde de şu noktaların altının çizilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir:

Tezlerin tamamına yakını “APA (American Psychological Association)” bilimsel atıf kurallarına göre yapılmıştır. Ancak “dipnot” atıf kurallarına göre de hazırlanmış tezler mevcuttur. Dipnot atıf kullanılan tezler 1970’li yıllarda yoğun olmakla birlikte 2006’da da bu atıf kurallarına göre yazılmış tez mevcuttur. Tezlerde sonnot atıf kurallarına göre yazılmış tez mevcut değildir.

“Araştırma metodu, amaç, önem, problem ve alt problemler” gibi, bir tezde olması gereken açıklayıcı bilgiler yeterli netlikte ortaya konulduğu yapılan içerik analizinde gözlenmiştir. Özellikle araştırmaların ortaya çıkışı detaylı ve temellendirilerek yazılmış, konuyla ilgili yeterli literatür taramasına yer verildiği belirlenmiştir.

Tezlerde verilerin analizlerine yer verilmiş, veri analizine göre bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca, tezlerde tartışma, sonuç ve önerilere yeterli ve anlaşılır netlikte yer verilmiştir.

Şekil 5’te de görüldüğü üzere tezlerde benzer konular çalışılmıştır, ancak çalışılan bu benzer konuların farklı boyutları araştırılmıştır. Bu anlamda konuların aynısının çalışılması genel anlamda söz konusu olmamıştır. Benzerliğin olmamasında iyi bir literatür taramasının teze başlamadan önce yapılması olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, tezlerin kaynakçaları incelendiğinde dönemlere göre yeni kaynaklara tezlerde yer verilmiş, kaynaklarda hep aynı atıflar (bilinen, ortak kabul görmüş atıflar hariç) tekrar etmemiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma ile Proquest tam metin elektronik tezler tarama motoruna kayıtlı bulunan 153 adet yurtdışı yüksek lisans ve doktora tezinin incelemesi yapılmıştır. Araştırma, benzer çalışmalar ile oluşacak yığılmaların önlenmesi ve insan kaynaklarının daha etkili ve verimli yönlendirilebilmesi açısından önemlidir.

Sosyal Bilgiler Eğitimiyle ilgili ilk tez 1936 yılında Southern California üniversitesinde tamamlanmıştır. Çalışmada toplam 18 yüksek lisans, 145 doktora tezine ulaşılmıştır. Tezleri tamamlayan araştırmacıların cinsiyeti göz önüne alındığında 99 erkek, 54 kadın araştırmacının olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü tezlerin 14’ü Kanada üniversitelerinde, 139’u ise ABD üniversitelerinde hazırlanmıştır. Tezlerin tamamı eğitim bilimleri enstitülerinin farklı anabilim dallarında tamamlanmıştır. Araştırmaların çoğunun tarama modelinde (134) gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Tarama türünde yapılan tezlerin 97’si nitel, 2’si nicel ve 35’inde ise yöntem çeşitlemesine gidilerek nitel-nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. 19 tezde ise araştırma deneysel modelde gerçekleştirilmiştir. Tezlerin konu dağılımı göz önüne alındığında; “Durum Tespiti” yapılan 24 lisansüstü tez, “Öğretmen Yetiştirmeyle” ilgili 20 tez, “Öğretim Yöntemi” ile ilgili 7 tez, “Öğretim Programı-Kitap-Kişi İnceleme” konu başlığında 37 tez, “Vatandaşlık Eğitimi” başlığında 21 tez, “Küresel Eğitim Programı” başlığında 12 tez, “Program geliştirme” başlığında 12 tez, “Ülke incelemeleri” başlığında ise 20 teze ulaşılmıştır.

Türkiye’de “Sosyal Bilgiler Eğitimi” alanında yapılan tezlerin değerlendirmesine yönelik; Şahin, Yıldız ve Duman (2009)’ın, Geçit ve Kartal (2010)’ın, Tarman, Acun ve Yüksel (2010)’in yaptıkları araştırmalar göz önüne alındığında tezlerde ağırlıklı olarak çalışılan konuların “eğitim programları” ve “öğretim yöntemleri” temalarının olduğu görülmektedir. Bu araştırma bulgularına göre ise yurtdışında Sosyal Bilgiler Eğitimiyle ilgili yoğun olarak “öğretim programı-kitap-kişi inceleme”, “vatandaşlık eğitimi, küresel eğitim, öğretmen yetiştirme” konularının çalışıldığı belirlenmiştir. Özellikle dünyanın çeşitli ülkelerinden

gelen araştırmacıların ülkelerinin Sosyal Bilgiler Eğitimiyle ilgili yapmış olduğu araştırmalarda da insan hakları, vatandaşlık eğitimi, barış eğitimi gibi insanlığın geleceğini etkileyecek konuların seçilmesinin önemli olduğu düşünölmektedir. Bu anlamda Türkiye'deki çalışma konularının gözden geçirilmesinin yararlı olacağı düşünölmektedir.

Oruç ve Ulusoy (2008) Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları ile ilgili yaptıkları araştırmada; yapılmış olan tez çalışmalarında iki önemli eksikliğin söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. Bunların ilki, yapılan araştırmanın yönteminin tam ve doğru olarak belirlenememesi, ikincisi ise araştırma konusunun belirlenmesi hususudur. Ayrıca tezlerin büyük bir kısmının belli bir çerçevede kaldığı ve teorik çerçevelerin olması beklenenden daha yüzeysel işlendiği belirtilmiştir. Bu saptamalar söz konusu araştırmaya kaynaklık eden tezlerle karşılaştırıldığında tamamen farklı bir durumun varlığından bahsedilebilir. Tezlerin hemen tamamında çok iyi bir literatür taraması yapıldığı, konuların seçilmesindeki nedenlerin çok iyi anlatıldığı incelenen tezlerden anlaşılmaktadır. Yapılan tezler gerek bulguları gerekse izlediği bilimsel yöntem ile eğitim-öğretimin geliştirilmesine ve içinde yaşanan toplumun daha ileri bir seviyeye ulaşmasına yardımcı olmalıdır. Aksi takdirde birbirinin benzeri tezlerin kütüphaneleri doldurması kaçınılmaz olacağı gibi bu tür çalışmalar, araştırmacılar ve eğitimcilerin ilgisini çekebilecek bir özgünlükte olmayacağı için kullanılmayarak raflarda tozlanmaya yüz tutacak ve onca verilen emek, zaman ve enerji israf edilmiş olacaktır (Tarman, Acun, Yüksel, 2010). Bu anlamda tezlerin yöntemi, konusu ve literatürü çok iyi tespit edilmelidir. "Bir tez çalışmayı yapan kişiye akademik bir unvan kazandırmanın yanı sıra diğer çevrelere de yararlı olmalıdır" (Oruç ve Ulusoy, 2008: 129).

Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yapılmış tezlerde olduğu gibi Proquest sistemindeki tezlerde de "bilgisayar destekli sosyal bilgiler eğitimi" konulu çalışmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Akademik çalışmalarda bu alana da ağırlık verilmesi, gelişen teknolojinin takip edilmesi ve bu çalışmaların öğretmen ve öğretmen adaylarının da uygulama imkanı bulabilecekleri alanlara yönelik gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yurtdışındaki Sosyal Bilgiler Eğitimi alanındaki yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemeye yönelik bir çalışma yapılmadığının belirlenmesi ile bu çalışmanın daha sonra yapılacak araştırmalar için bir yol haritası görevi üstlenebileceği düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

- Ağaoğlu, E., Ceylan, M., Kesim, E., Madden, T. ve Altinkurt, Y., (2005). Okul yönetimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. Sözlü Bildiri, II. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, 26-28 Ekim 2005. İstanbul: Marmara Üniversitesi
- Bolton, N. (2008). *Social Studies Education In The Context of Standards-Based Education Reform*. Doktora Tezi. Louisville University, Kentucky.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F.(2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. PegemA kademi Yayıncılık:Ankara.
- Chapin, J. R. (1974). "Social studies dissertations: 1969-1973" ERIC Clearinghouse for Social Studies/ Social Science Education, Boulder, Colo.; Social Consortium, Inc., Boulder, Colo.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Ersoy, A. (2015). Doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerinin günlükler aracılığıyla incelenmesi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 5(5), 549-568, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.030>.
- Gay, L. R. ve Airasian, P. (2000). Educational research: Competencies for analysis and application. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Geçit, Y., Kartal, A. (2010). Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Konuları Üzerine Bir İnceleme. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 Kasım, Antalya-Turkey.
- Gross, R. E. & De la Cruz, L. (1971)."Social studies dissertations: 1963-1969" ERIC Clearinghouse for Social Studies/ Social Science Education, Boulder, Colo.; Social Consortium, Inc., Boulder, Colo.
- Hepburn, M. A. & Dahler, A. (1983). "Social studies dissertations: 1977-1982." ERIC Clearinghouse for Social Studies/ Social Science Education, Boulder, Colo.; Social Consortium, Inc., Boulder, Colo.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kırcaali, İftar, G. (2005). "Sosyal Bilimler Araştırmalarını Değerlendirme Ölçütleri". Yayınlanmamış Araştırma Raporu.
- McCreight, B. (1971). *The Status of Drug Abuse Education in the Social Studies Curricula of Texas Public Senior High Schools*. Doktora Tezi. Baylor University, Texas.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *Sosyal Bilgiler (4-5. Sınıf) Programı*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Oruç, Ş., Ulusoy, K. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılan Tez Çalışmaları
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış*. C. Öztürk (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi (1-28). Ankara: PegemA Yayınları.
- Previte, M. A. (1997). *Sirley H. Engle: Decision Making in Social Studies Education*. Doktora Tezi. Penn State Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pennsylvania.
- Saxe, D., W.; Jackson, M., L., ve Mraz, M. (1994). "Dissertation Research in Social Studies" ERIC Clearinghouse for Social Studies/ Social Science Education, Boulder, Colo.; Social Consortium, Inc., Boulder, Colo.
- Sidehamer, M. S. (1984). *Global Education As Viewed By Elementary School Principal in Pennsylvania: A Descriptive Study*. Penn State University, Pennsylvania.
- Sönmez, V. (1999). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. M.E.B. Yayınları, İstanbul.
- Sözer, E. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi yayımları.
- Spring, J. (2005). *The American School: 1642-2004*. New York: Mc Graw Hill, Sixth Edition.
- Şahin, M., Yıldız, D.G., Duman, R. (2011). Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2). 96-121.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tarman, B. (2006). *Analysis of the Controversial Issues in Turkish Social Studies/History Education in Regard to the European Union Standards*. Unpublished Doctoral Dissertation, Penn State University, Pennsylvania.

- Tarman, B. ve Acun, İ. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Yeni Bir Sosyal Bilgiler Hareketi. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1). 1-16.
- Tarman, B., Acun, İ., Yüksel, Z. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9(3):725 -746.
- Tarman, B., Güven, C. ve Aktaşlı, İ. (2011). *Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin değerlendirilmesi ve alana katkıları*. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 32, 391-410.
- Wilson, J. M. (2009). *Issues-Centered Education: Harold Ordway Rugg and the Fundamental Purpose of Social Studies*. Doktora Tezi. Saint Louis University, Saint Louis.
- Wrubel, Paul R.; Ratliff, Roosevelt(1978). "Dissertation Research in Social Studies 1973-1976" ERIC Clearinghouse for Social Studies/ Social Science Education, Boulder, Colo.; Social Consortium, Inc., Boulder, Colo.
- Yapıcı, H. (2015). Sosyal bilgiler öğretimi üzerine bir bibliyografya denemesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (4), 346-364.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık:Ankara.

SUMMARY

Scientific research is the prerequisite for development for all disciplines. Quantity and quality information about researches carried out in any disciplines includes explanatory information about the position of that field.

Moreover, It is a fact that the theses prepared in the master and doctorate degrees play an important role while the Education policies are determined. It is thought that this research on the theses prepared in the field of Social Studies education in the U.S.A and Canada, will have the researchers in Turkey that will make researches in the field of Social Studies education gain different thinking ways and contribute to genuine research topics to be studied. This study is quite important in terms of preventing the accumulation that will occur by the similar researches and directing the Human sources more efficiently and more productively, too. Also, examining the prepared theses in the field of social studies in terms of various aspects, this research is thought to be beneficial in view the overall framework of the theses prepared on this subject.

The aim of this research is the evaluation of the theses related to Social Studies education in the U.S.A and Canada. In the direction of this aim, answers to these questions are sought in the research; the type, year, gender of the researcher, language, country, university, department, the topic range according to the research method and the size of topics studied, of the theses related to Social Studies education in the U.S.A and Canada.

The research is an analytical research model. In analytical research, documents and records are analysed in terms of concepts, events and ideas (McMillan, 2004). The research documents are formed by gathering the completed theses on "Social Studies education", from "Proquest Digital Dissertations" thesis search engine that enable to access 1.932.000 the full-text master and Phd theses till the end of 2015. Research database is determined as the master and doctorate theses on "Social Studies education" field and sent to proquest center, 153 master theses are reached as a part of the research, and theses evaluation has been held according to "Criteria to Evaluate Research in Social Sciences" that was developed by Gay and Airasian (2000), was adapted by Kircaali-Iftar (2005), and used by Agaoglu et.al. (2005) in their study "Evaluation of MA Theses on School Management".

In the studies made, it has been observed that the first thesis prepared in the field of social studies was in 1936, and it has been found out that the number of the theses in the field has reached to 18 master theses and 135 doctoral dissertations to date. It is found that there are 99 men and 54 women researchers considering the genders of the researchers that completed the theses. 14 of the master theses are prepared in Canadian universities and 139 of them in American universities. All of the theses are performed in the Educational Sciences Institutes. It is significant that most (134) of the researches are done in the survey model. In 97 of the theses in survey type qualitative research techniques and in 2 of them quantitative research techniques, and in 35 of them, combined qualitative and

quantitative research techniques are used. In 19 theses the researches are performed in experimental model. Considering the topic range,; 24 theses in which “Due Diligence” is performed, 20 theses related to “Teacher Training”, 7 theses related to “Teaching Method ”, 37 theses under the title “Analysis of teaching programme-coursebook-person”, 21 theses under the title “Citizenship Education”, 12 theses under the title “Global Education Programme”, 12 theses under the title “Programme Development”, 20 theses under the title “Country Analysis” are reached. It is set that studies on “computer supported Social Studies education” are inadequate in the theses in proquest system as in the theses performed in the field of Social Studies education in Turkey. The priority should be given to these areas in academic studies, monitoring of emerging technologies and the work of teachers and teachers also need to be performed for the area where they could practice facilities.

As no study to analyze master and doctorate theses on the field of Social Studies education in The U.S.A ve Canada is performed, this study will be able to undertake the role of being a guide for the researches to be done later. The study is important in terms of preventing the accumulation that will occur by the similar researches and directing the Human sources more efficiently and more productively. The results obtained by the research are hoped to bring a scientific point of view to the foreign studies related to Social Studies education and light the way to the studies that will be performed in Turkey.

Key Words: social studies education, theses prepared in the usa and canada, social studies research topics.